Shri Shivaji ShikshanPrasarak Mandal, Barshi's

KARMVEER MAMASHAEB JAGDALE MAHAVIDYALAY WASHI

DEPARTMENT OF COMPUTER SCIENCE (B.C.A.)

YEAR 2023-24

PROJECT WORK STUDENT LIST 2024

CLASS B.C.A. SEM VI

SR.NO	PROJECT NAME	STUDENT NAME
1	BLOOD BANK MANAGEMENT	WAGHMARE ABHISHEK
		SHINGATE ROHIT
2	JWELLARY SHOP MANAGEMENT	GAPAT ROHIT
		PAKHALE VIKAS

Shri Shivaji ShikshanPrasarak Mandal, Barshi's
KARMVEER MAMASHAEB JAGDALE MAHAVIDYALAY WASHI
DEPARTMENT OF COMPUTER SCIENCE (BSc)
YEAR 2023-24

PROJECT WORK STUDENT LIST 2024

CLASS B.Sc. SEM VI

SR.NO	PROJECT NAME	STUDENT NAME
1	LIBRARY MANAGEMENT SYSTEM	PAWAR MAHESHWARI CHANDRAKANT
		MUJAWAR SADIYA AZAD
		SHERKAR SHRUTI SURESH
2	BIKE SERVISING CENTER	RAUT ASHWINI DATTARAY
		JADHAV SNEHA NITIN
		TAKALE ANITA KALYAN
3	PERSOANAL TELEPHONE DIARY	RASAL SUDARSHAN BALIRAM
		LAWAND SUMIT PARAMESHWAR
		KHOSE NIKITA ANIL

Shri Shivaji ShikshanPrasarak Mandal, Barshi's
KARMVEER MAMASHAEB JAGDALE MAHAVIDYALAY WASHI
DEPARTMENT OF COMPUTER SCIENCE (B.C.S.)
YEAR 2023-24

PROJECT WORK STUDENT LIST 2024

CLASS B.C.S. SEM VI

SR.NO	PROJECT NAME	STUDENT NAME
1	BLOOD BANK MANAGEMENT	GAIKWAD RUTIK DASHRATH
		SHIRALKAR VAISHNAVI MININATH
2	JWELLARY SHOP MANAGEMENT	CHOUDHARI PRITI ANIL
		KAGADE DIVYA DIPAK

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ

project work

उपस्थिती अहवाल : परीक्षा - मार्च-एप्रिल / ऑक्टो.-नोव्हें. २०

परीक्षा केंद्र : K.M.J.M.Washi

परीक्षेचे नांव :

विद्याशाखा Humanities

विषय : Economics

पदवी B.A. III

परीक्षा केंद्र क्रमांक :

सत्र : पहिले / दुसरे

पेपर क्रमांक : ~~[illegible]~~ - 8 XIII XVI निर्धारित

दालन क्रमांक :

दालनातील परीक्षार्थींची संख्या :

सूचना : या प्रपत्रातील परीक्षार्थींचे बैठक क्रमांक पर्यवेक्षकाने अनुपस्थिती क्रमांकासह क्रमाने लिहावेत.

अ.क्र.	बैठक क्रमांक	उत्तर पत्रिका क्रमांक	परीक्षार्थीची स्वाक्षरी	अ.क्र.	बैठक क्रमांक	उत्तर पत्रिका क्रमांक	परीक्षार्थीची स्वाक्षरी
१	NBF608161		Somnath	२१			
२	NBF608178		Shiny	२२			
३	NBF608179		S.Jagade	२३			
४	NBF608186		Gaikwad	२४			
५	NBF608187		Antase	२५			
६				२६			
७				२७			
८				२८			
९				२९			
१०				३०			
११				३१			
१२				३२			
१३				३३			
१४				३४			
१५				३५			
१६				३६			
१७				३७			
१८				३८			
१९				३९			
२०				४०			

एकूण उपस्थित परीक्षार्थी

एकूण अनुपस्थित परीक्षार्थी

26/03/2024

विभाग प्रमुखांची सही

Principal
Karmaveer Mahasaheb Jagdale Mahavidyalaya, Washi
परीक्षा केंद्र प्रमुखांची सही

पर्यवेक्षकाची सही

सूचना : १. प्रत्येक वर्ग आणि विद्याशाखेकरिता स्वतंत्र फॉर्म भरावा.
२. प्रत्यक्ष परीक्षा प्रारंभानंतर अर्ध्या तासाने केंद्र प्रमुखास द्यावी

project 100 %

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University

University Campus, Chhatrapati Sambhajinagar-431004, Maharashtra(India), Reaccredited with "A" Grade

Recognized by UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC

https://bamua.digitaluniversity.ac/

Blank Mark List For

B.A - Regular-P-2013 - T.Y.B.A. - Sixth Semester For Apr/May-2024

College : Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya,Washi (64), Samata Nagar, Vashi, Vaashi, Dharashiv Pin: 413503

Paper Name: Economics Project Based on(Paper-XII & Paper-XVI) (ECO-15-13) | Project Work UA (Max Mark: 100 Min Mark: 40) | Count of Student: 5

Sr. No.	Seat Number	PRN	Student Name	Marks Max - 100	Total
1	NBF608161	2021015200032104	ADAGALE SOMNATH SATISH	72+14	86
2	NBF608178	2012015200192271	LAGADE SHAILAJA RAMBHAU	75+14	89
3	NBF608179	2021015200040606	LAGADE SONAL RAVINDRA	70+15	85
4	NBF608186	2020015200493492	NANNWARE YASHODA SURESH	75+15	90
5	NBF608187	2021015200032522	RAJPUT ANTARA AJAYSING	76+19	95

Seal

26/03/2024

Signature of Examiner

Date

Instruction
1. While entering the marks, please ensure a clear, legible hand-writing, without any scratches or over-writing.
2. In case of scratches, over-writing or corrections, please re-write the marks separately with your signature.
3. Use English number while entering the marks.
4. Usage of whitner is strictly prohibited.

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ,बार्शी संचलित

कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे महाविद्यालय, वाशी. ता.वाशी जि. उस्मानाबाद

संलग्न :-डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद (महाराष्ट्र)

प्रकल्प अहवाल मूल्याकंन (PROJECT – REPORT TEST)

शैक्षणिक वर्ष :- २०२३.२०२४

विद्यार्थ्यांचे पूर्ण नांव :- अडागळे सोमनाथ सतिश

बैठक नंबर :- ------- वर्ग :- बी.ए. तृतीय वर्षसेमि. सहावे विषय --------

प्रकल्पाचे नांव :- भारतीय लोकशाही समोरील आर्थिक आव्हाने : एक अभ्यास

प्रकल्प लेखन ८० + प्रकल्प सादरीकरण २० एकूण १००

गुण ८० + २० = १००

मिळालेले गुण 72 + 14 = एकूण 86

शेरा ----------------------

परीक्षक :- १) बहि:स्त - प्रा. डॉ. शिंदे डी. व्ही. [signature] 26/03/2024

२) अंतर्गत - प्रा. डॉ. चेतना दत्तात्रय जगताप

मार्गदर्शक

विभाग प्रमुख

Head Dept.Of Economics
Karmaveer Mamasaheb Jagdale
Mahavidyalaya,Washi

प्राचार्य

प्राचार्य
कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे
महाविद्यालय,वाशी (धाराशिव)

दिनांक :---------

कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे महाविद्यालय वाशी ४१३५०३ ता.वाशी जि.धाराशिव

Page No. (   )

Date :

महाविद्यालयाचे नाव :—

कर्मविर मामासाहेब जगदाळे महाविद्यालय बार्शी

प्रकल्पाचे नाव :—

भारतीय लोकशाही समोरील आर्थिक आव्हाने ------ एक अभ्यास

नाव :—

अडागळे सोमनाथ सतिश

इयत्ता :—

TY (Arts)

Shri Printers Nanded

अनुक्रमणिका :—

अ.क्र	
1)	प्रस्तावना
2)	उद्दिष्टे
3)	संशोधन पद्धती
4)	प्रकल्पाचे महत्त्व
5)	निष्कर्ष
6)	संदर्भ ग्रंथसूची

★ प्रस्तावना ★

लोकशाही म्हणजे लोकांनी लोकांसाठी केलेले राज्य अशी व्याख्या अब्राहम लिंकन यांनी केली परंतु भारतवर्षामध्ये महाजनपदांच्या काळापासून लोकशाही चालत आलेली आहे. तिचे स्वरूप सतत बदलत आलेले आहे. पण तिचे मुळ स्वरूप अबाधित होते.

आजचा भारत हा सर्वात मोठी लोकशाही आहे परंतु तिला खुप आव्हान पण आहेत आणि ही आव्हान लोकशाहीची रक्षा करण्यासाठी शपथ घेतलेल्यांकडून उभी केली आहेत असे माझे ठाम मत आहे. भारतातील लोकशाहीत बदल होत असली तरी ती आतुन पोकळ होत आहे. भारतातील नागरिक लोकशाही बद्दल जागृत होत आहेत परंतु लोकशाहीची मोडतोड कशी करायची हे सुद्धा अवगत होत आहे.

लोकशाही समोर जातीवाद, भ्रष्टाचार, धार्मिक ध्रुवीकरण सत्तेचा गैरवापर, आणि बरेच काही परंतु आजकाल एक नवीन आव्हान उभं राहिलय ते म्हणजे रेबिड कल्चर हे खुप धोकादायक आहे.

काही सत्तेत असणारे लोक लोकशाहीला आपल्या मनाप्रमाणे मुरड घालतात. परंतु लोकशाही टिकवायची असेल तर सामान्य लोकांनी पुढे यायला हव आपले हक्क काय आहेत हे समजून घ्यायला हव. लोकशाही ही जनतेमुळे टिकत असते आणि जनता सजग असेल तर लोकशाही प्रबळ होते तिचा विकास होतो.

या अभ्यासपूर्ण लेखनामध्ये लोकशाही समोरची आव्हाने याचा उहापोह केला आहे. आणि ती दूर कशी केली जातील यावरही भाष्य केले आहे. सरकारच्या सर्वात लोकप्रिय प्रकार म्हणून, लोकशाही देखील खूप विकसित झाली आहे. आणि परिणामी लोकशाहीचे विविध प्रकार निर्माण झाले आहेत. मुख्यत शासन पद्धतीवर आधिकारित, आर्थिक कल्याणावर लक्ष केंद्रित करते. हे देखील लोकशाहीचे एक रुप आहे. जे सर्वांना आर्थिक समानता प्रदान करण्याचा प्रयत्न करते.

राजकीय लोकशाही, लोकशाहीचा सर्वात लोकप्रिय प्रकार लोकशाही राज्य आणि सरकारशी संबंधित असताना आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील शक्ति नियंत्रित करण्याचा प्रयत्न करत असताना दुसरीकडे आर्थिक लोकशाहीचा कणा असलेल्या समान संधी, संपत्तीचे न्याय्य वितरण आणि सामाजिक समानता प्रदान करणे आपल्या नागरिकांच्या आर्थिक आणि सामाजिक कल्याणाचे संरक्षण आणि प्रोत्साहन देणारे. आहे.

श्री Printers Nanded

Page No. (   )   Date :

आर्थिक लोकशाही ही एक अशी व्यवस्था आहे जी राज्याच्या आर्थिक शक्तीचे संतुलन करते आणि सामाजिक वर्ग, वंश, लिंग, इ. विचार न करता अर्थव्यवस्थेत सामान्य नागरिकांच्या सक्रिय सहभागाच्या अधिकाराचे समर्थन आणि प्रोत्साहन देते आणि आर्थिक शक्ती नियंत्रित होणार नाही याची खात्री करते. काही निवडक व्यक्तींद्वारे आर्थिक लोकशाही हे एक सामाजिक -आर्थिक तत्वज्ञान आहे जे कामाच्या ठिकाणी स्वायत्तता प्रदान करण्यासाठी मोठ्या कॉर्पोरेट भागधारक आणि व्यवस्थापकांकडून कामगार, पुरवठा, ग्राहक आणि सहभागाचे लोकशाही अधिकार तयार करण्याच्या आधार बनवते. परिणामी एखाद्या कर्मचाऱ्याला व्यवसाय आणि त्या व्यवसायातील त्यांची किंवा तिची भूमिका या दोन्ही गोष्टी समजून घेणे शक्यता असते.

आर्थिक लोकशाहीत, प्रत्येक व्यक्तीला निर्णय प्रक्रियेत सहभागी होण्याचा अधिकार आहे जो व्यवसाय सुधारण्याच्या मार्गांबद्दल विचार करण्याची संधी प्रदान करतो. त्यामुळे नावनिर्मितीचा दर वाढतो. शिवाय, प्रत्येक व्यक्ती व्यवसायातील नफा किंवा तोटा समानपणे सामायिक करतो. आर्थिक विषमता कमी आहे. तथापि व्यवसायातील तोट्याचा परिणाम निधीच्या सामुहिक राखीव वापराद्वारे समायोजित केला जाऊ शकतो.

Printers Nanded

Page No. ( ) Date :

उद्दिष्टे

1) आर्थिक लोकशाहीची संकल्पना समाजातील सर्व आर्थिक विषमता दुर करुन आर्थिक न्याय प्रदान करण्याचा प्रयत्न करते.

2) आर्थिक लोकशाही साध्य करण्यासाठी समान कामासाठी समान वेतन दिले पाहिजे कोणत्याही भेदभाव केला जाऊ नये. समाजात.

3) समाजात संपत्तीचे न्याय्य वाटप झाले नाही तर आर्थिक लोकशाहीचे अस्तित्व निरर्थक ठरेल.

4) काही प्रभावशाली लोकांच्या हातात संपत्ती आणि आर्थिक सत्ता यांचे केंद्रीकरण असेल तर आर्थिक न्याय होऊ शकत नाही.

5) आर्थिक लोकशाही तुलना सहसा सहकार्य आणि सहनिर्मितीवर आधारीत व्यवसाय मॉडेलशी केली जाते.

श्री Printers Nanded

6) आर्थिक लोकशाही हा मुक्त बाजार अर्थव्यवस्थेचा शोध न लागलेल्या पाया बनला आहे. मुक्त बाजार हे त्याच्या राजकीय समकक्षापेक्षा मानवाने तयार केलेले सर्वात लोकशाही साधन आहे.

7) आर्थिक लोकशाही समन्वित सहकार्यावर आधारित प्रणालीद्वारे व्यवस्थापित केलेल्या कार्य संस्थेच्या स्वरूपाचे शक्य लिंक समर्थन आणि प्रोत्साहन देते.

8) सामान्य जनतेला वैयक्तिक आर्थिक अधिकार प्रदान करून व्यावसायिक कंपन्यांची सामूहिक मालकी देणे. आणि आर्थिक निर्णय घेण्याच्या प्रकरणांमध्ये शक्य लोकसभाग निर्माण करणे.

9) आर्थिक लोकशाही मागील मुख्य कल्पना म्हणजे व्यावसायिक कंपन्यांची सामूहिक मालकी प्रदान करणे.

10) आर्थिक लोकशाही ही एक संकल्पना आहे जी सर्वांना चांगले जीवन जगण्याची परवानगी देते ही सामान्य लोकांची, त्यांची आणि त्यांची अर्थव्यवस्था आहे.

श्री Printers Nanded

* संशोधन पद्धती *

प्रस्तुत शोधप्रकल्पामध्ये दुय्यम साधनाचा उपयोग करण्यात आला., यामध्ये भारतीय लोकशाही समोरील आर्थिक आव्हाने यांचा सर्व विचार केलेला आहे त्यामध्ये हे सर्व प्रकल्प प्रस्तुत पुस्तक यांच्यामार्फत लिहलेला आहे.

अनेक ग्रंथ, मासिक, साप्ताहिक, वृत्तपत्रे इत्यादिमधुन हे प्रकाशित झालेले आहे. लोकशाही समोरील आर्थिक आव्हाने यांचा संशोधन ग्रंथ, मासिक साप्ताहिक, व वृत्तपत्र. इत्यादीमधुन केलेला आहे. यात सर्व लोकशाहीचा विचार केलेला आहे व त्यावर खुप भर दिलेला आहे. लोकशाही अत्यंत पद्धतशीरपणे हुकूमशाहीच्या मार्गाने नेली जात आहे. ही त्या वेगवेगळ्या पक्षातुन नमुद केले. समाजवाद लोकशाही ही मुलभुत तत्वे म्हणुन सरनाम्यात समाविष्ट केली आहेत. मात्र या प्रत्येक मुल्याला आज तडे जात आहेत. असे यातही नमुद केले आहे. मानवी कारण्यावर नव्हे तर आर्थिक समतेवर आधारित ही संकल्पना केलेली आहे.

श्री Printers Nanded

प्रकल्पाचे महत्त्व

आधुनिक काळात लोकशाही शासनपद्धती हा सर्वात उत्तम शासन प्रकार मानला जातो. लोकशाही ही प्राचीन काळापासून चालत आलेली राज्यव्यवस्था आहे. प्राचीन काळात ग्रीक, भारत याठिकाणी गणराज्याचे अस्तित्व होते. त्यांचा कारभार प्रत्यक्ष लोकशाही तत्त्वानुसार चालत असे. परंतु आधुनिक काळात तो जनतेने निवडून दिलेल्या प्रतिनिधींमार्फत चालतो. लोकशाही शासनपद्धतीचे महत्त्व आहे. लोकशाही शासनाचा पहिला उद्देश लोकहिताचा असतो. जनतेचे प्रतिनिधी जनतेच्या समस्या सोडवण्यासाठी प्रयत्नशील असतात. त्यामुळे शासन जनहिताकडे विशेष लक्ष देते.

जॉन स्टुअर्ट मिलने लोकशाहीला शासनाचा आदर्श प्रकार मानला आहे. कारण जनहिताकडे 'यात सार्वभौम सत्ता जनतेकडे असते. प्रत्येक व्यक्तीला आपल्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास करण्याची समान संधी मिळते. मला तशी संधी मिळाली नाही किंवा माझ्याकडे दुर्लक्ष झाले अशी तक्रार करण्याची संधी नाही असे लोकशाहीमध्ये व्यक्ती म्हणू शकत नाही असे लॉवेल यांनी म्हटले आहे. लोकशाही लोकानुवर्ती शासन आहे. प्रातिनिधिक लोकशाहीत वैधानिक राजकीय जबाबदारी निश्चित करण्यात आलेली असते.

श्री Printers Nanded

Page No. (   )   Date :

शासनकर्ते हे जनतेचे नम्र सेवक असतात अशीच भावना सर्वांच्या मनात निर्माण झालेली असते. शासनकर्ते जनतेच्या गाऱ्हाण्याकडे दुर्लक्ष करू शकत नाहीत. अल्पमताद्वारेसुद्धा प्रचार सहाय्याने शासनाचे व लोकांचे लक्ष आपल्याकडे आकर्षित करू शकतात परंतु जनतेच्या मागण्याकडे आणि गाऱ्हाण्यांकडे दुर्लक्ष करणारे शासनकर्ते बेजबाबदार शासनकर्ते म्हणून टीकेस पात्र ठरतात त्यांच्या कार्याचे मूल्यमापन ठराविक मुदतीनंतर होणाऱ्या सार्वत्रिक निवडणुकीद्वारे जनता नेहमीच करीत असते. अकार्यक्षम, बेजबाबदार, जनतेला खोटी माहिती देवून फसविणाऱ्या प्रतिनिधींना जनता निवडणुकीद्वारे त्यांची जागा दाखविते.

लोकशाही ही जबाबदार शासन पद्धती आहे. शासनकर्तेच राज्यकारभारासाठी जबाबदार असतात असे नाही, तर जनतेलाही तितकेच जबाबदार धरले जाते. चांगले किंवा वाईट काय ही गोष्ट लोकांनीच ठरवायची असते. जनतेचे स्वमताच्या आग्रहाला मुरड घालून दुसऱ्याच्या मताचा आदर करणे, सत्कार्य, सेवावृत्ती आणि सहिष्णुता दाखविणे हे आपलेच कर्तव्य आहे. अकार्यक्षम शासनास आणि त्यामुळे होणाऱ्या अध:पतनास आपणच पर्यायाने कारणीभूत आहोत याची जाणीव लोकशाहीतच लोकांमध्ये निर्माण होते.

श्री Printers Nanded

Page No. (   )   Date :

लोकशाहीत कोणताही निर्णय निवडणुका व जबाबदारी या भूमिकेतून घेतला जातो. लोकांच्या मनात स्वदेशाविषयी प्रेम आणि सद्भावना निर्माण होते. शासनकर्त्यांचे जाचक निर्णय शांततामय मार्गाने विरोध करून जनता बदलून घेते. मतपत्रिकेद्वारे व्यक्त झालेला बहुमताचा निर्णय लोकांनीच मान्य करण्यात येतो. कारण लोकशाहीत जनता हीच ईश्वर आहे असे समजले जाते.

लोकशाही शासनात लोकांच्या भागीदारीला महत्त्व असते. शासनकार्यात प्रत्येकाला भाग घेऊन आपले मत मांडता येते. येथील राज्यकारभार जनतेच्या बहुमतानुसार चालतो. प्रत्येकाला लोकमत तयार करण्याची संधी मिळते. राष्ट्रहित आणि समाजहित या दृष्टीने व्यक्त केलेल्या लोकमताचा लोकशाहीत कुठेच अनादर केला जात नाही.

लोकशाहीत लोकांमध्ये शासनाविषयी जबाबदारी व जागरूकता निर्माण होते. संघर्षाचे प्रश्न शांततामय मार्गाने सोडविले जाते. शक्तीचा अपव्यय, पैशाची नासाडी, वैमनस्य या दुर्गुणांना लोक बळी पडत नाहीत. लोकांमध्ये असलो तरीही त्यांचे पर्यावसान लूट, जाळपोळ, मारामारी, क्रांती यामध्ये होत नाही. कारण या दुष्ट मार्गाचा अवलंब केल्याने आपलेच नुकसान आपणच करित आहोत याची जाणीव लोकांना असते.

Printers Nanded

लोकशाहीमध्ये लोकांनी मतदान करायचे नसते तर मताधिकार बजावायचा असतो. मत ही दान द्यायची वस्तू नाही तर तो आपला अधिकार आहे. आज स्वातंत्र्याच्या सत्तर वर्षांनंतरही सार्वत्रिक निवडणुकीत पन्नास ते साठ टक्केच लोक मताधिकार बजावतात हे चांगले लक्षण नाही. सहकारी संस्थांच्या निवडणुकीत नव्वद ते शंभर टक्के मताधिकार बजावला जातो पण विधानसभा - लोकसभाच्या निवडणुकीत ते का होत नाही याची कारणे शोधून त्या कारणांचे निराकरण करणे हे लोकशाही समोरील आव्हान आहे.

दुर्जनांच्या क्रियाशीलतापेक्षा सज्जनांची निष्क्रियता आज मोठी आहे. निवडणूक उमेदवार केंद्रीय नव्हे तर मतदार केंद्रीय झाली पाहिजे. राजकीय पक्षांचे जाहीरनामे तर आहेत पण मतदारांचा जाहीरनामा हवा. त्यावर चर्चा झाली पाहिजे. मतदार जेव्हा जागृत तेव्हा लोकशाही समृद्ध होऊ शकते हे सत्य आहे.

लोकशाही मार्गाने होणाऱ्या निवडणुकीत सुद्धा निवडणूक आणि चर्चा याचे प्रमाण प्रचंड वाढले आहे. परिणामी काळा पैसा गुन्हेगारी याचा सुळसुळाट वाढले आहे. थैलीत लोकशाही नष्ट शिरे छनाच्या. नेत्या महसुलीची वारांगनाच होई. आज सर्वसामान्य लोक थक होत आहेत आणि सत्तेचे भोई असलेले उद्योगपती गुन्हेगाराच्या श्रेणीने मानिप्रमित होत आहेत. देशातील जगातील नावकोटींची यादी प्रसिद्ध होते पण सरकारी धोरणाने उपासमारीत कितीजण गाडले गेले. बेरोजगारी किती झाले, आत्महत्या किती झाल्या याची यादी येत नाही. हेही एक लोकशाही समोरील आव्हान आहे.

Page No. ( ) Date :

निवडणूक आयोग प्रत्येक उमेदवाराला खर्च मर्यादा घालून दिलेली आहे. मात्र मर्यादेपेक्षा कितीतरी अधिक पैसा निवडणूका मध्ये खर्च केला जातो. निवडुण आलेली व्यक्ती खर्च केलेला पैसा वसुल कसा करता येईल या प्रयत्नात असते. त्यामुळे आपल्या पदाचा गैरव वापर करून तो पैसा प्राप्त करण्याचा प्रयत्न करते.

निरक्षरता – निरक्षरता हे भ्रष्टाचार वाढीमागील एक कारण आहे. निरक्षर किंवा अज्ञान लोकांना आपण कुठे अडकतो. याचे ज्ञान नसते, साध्या-साध्या कामासाठीही त्यांना भ्रष्टाचाराला बळी पडावे लागते. सामान्य जनतेच्या अज्ञानाचा फायदा घेवून अधिकारीवर्ग त्यांचे आर्थिक शोषण करीत असतो.

कमी वेतन – बऱ्याच क्षेत्रात कर्मचाऱ्यांना तुटपुंजे वेतन मिळते. मिळणाऱ्या वेतनामध्ये घरखर्च चालविणे, आपल्या दैनंदिन गरजा भागविणे त्यांना शक्य होत नाहि. त्यामुळे अन्य मार्गाने पैसा कसा मिळविता येईल या प्रयत्नात ते असतात. यातून भ्रष्टाचाराची सुरुवात होते.

अनेकदा योजनांच्या अंमलबजावणीतील अपयश :– सरकारि योजनांच्या अंमलबजावणीमध्ये अनेकदा त्रुटी आढळतात. केंद्रातुन एखाद्या योजनेला 100रु. मंजूर साले असतील तर खालील स्तरावर फक्त 15रु पोहोचतात. अनेक सरकारि योजना या अधिकारी वर्गाला मलिदा मिळवून देणाऱ्या असतात. सरकारी योजनांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर भ्रष्टाचार होताना दिसतो.

क्लिष्ट सरकारी धोरण – भारतीय सरकारी धोरण हे जटील असल्य आहे. एखाद्या कामासाठी, प्रकल्प उभारण्यासाठी परवानगी घ्यायची असेल तर अनेक दिव्यातून जावे लागते.

श्री Printers Nanded

Page No. ( ) Date :

फाईल एका टेबलवरून दुसऱ्या टेबलवर असा प्रवास करीत असते. या प्रक्रियामध्ये कित्येक महिने निघून जातात. त्यामुळे सहज काम करून घेण्यासाठी संबंधित व्यक्तीकडून भ्रष्टाचाराचा मार्ग अवलंबीला जातो.

देशहितापेक्षा स्वहितास प्राधान्य — भारतीय नागरिकांमध्ये देशहितापेक्षा स्वहितास प्राधान्य देण्याची प्रवृत्ती दिसून येते या प्रवृत्तीमुळे मोठ्या प्रमाणात राष्ट्रीय संपत्तीचा अपहार होतो. देशाचे नुकसान ते माझे नुकसान अशी मनोवृत्ती नागरिकांची असते.

अयोग्य व्यक्तिंची निवड — अनेकदा शासकीय, सार्वजनिक पदावर अयोग्य व्यक्तीची निवड केली जाते. अशा व्यक्ती आपल्या पदाला न्याय देवू शकत नाही. नोकरी मिळविण्याकरिता मोठी रक्कम त्यांनी मोजलेली असते. त्यामुळे अशा व्यक्ती पदावर आल्यानंतर भ्रष्टाचार करून पैसा मिळविण्याचा प्रयत्न करतात. स्वातंत्र्यानंतरचे भारतातील राजकारण हे सत्ताप्रधान बनले आहे. त्यातील सर्वात वाईट परिणाम भ्रष्टाचार हा आहे. सत्ताप्रधान राजकारणात (पॉवर पॉलिटिक्स) निवडणूका ह्या प्रथम भ्रष्ट होतात. त्याचे कारण सत्ता मिळवण्याचा रितसर मार्ग म्हणजे निवडणूका जिंकणे होय. त्यामुळे प्रथम निवडणूका आणि नंतर सत्ता मिळवण्यासाठी, ती टिकवण्यासाठी भ्रष्टाचारी मार्गाने आणि वाढवण्यासाठी आचारण केले जाते. सत्ता मिळवण्यासाठी, ती टिकवण्यासाठी भ्रष्टाचारी मार्गाचे आणि वाढवण्यासाठी आचारण केले जाते. सत्ता मिळवणे हे राजकीय पक्षाचे ध्येय असते. त्यामुळे एकही राजकीय पक्ष भ्रष्टाचारापासून अलिप्त राहू शकलेला नाही. सत्ताप्रधान राजकारणाने भ्रष्टाचारास प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्षपणे प्रोत्साहन दिले आहे.

श्री Printers Nanded

Page No. (   )   Date :

निवडणूक सुधारणा — भारतीय निवडणुकांना सातत्याने विविध प्रश्नांना सामोरे जावे लागते आहे. भारतातील निवडणुकात सद्यस्थितीतील Cash, Crime आणि Caste या थ्री. सी. चा फॉर्मुला वापरला जातो. जो लोकशाही व्यवस्थेसाठी हानीकारक आहे. पक्षांतर, निवडणूकातील वाढता खर्च, बोगस मतदान, धर्माचा व जातीचा वापर यामुळे लोकशाही व्यवस्थेसमोर फार मोठे आव्हान निर्माण झाले आहे. यामुळे निर्वाचन आयोगाकडून निवडणूक सुधारणा करणार विविध प्रयत्न सुरु आहेत. भारतातील विविध समित्यांनी निवडणुक सुधारणेसाठी शिफारशी केल्या आहेत. यामध्ये यशवंतराव चव्हाण समिती 1968, तारकुंडे समिती, संयुक्त संसदीय समिती 1972, दिनेश गोस्वामी समिती 1990. संथानम समिती 1964 या समितींनी शिफारशी केलेल्या आहेत. यानुसार 1985 मध्ये पक्षांतर विरोधी कायदा, लोकप्रतिनिधीत्व कायदा (संशोधित) 1996. करण्यात आला आहे.

भारतातील निवडणूक व्यवस्था — भारतातील निवडणूक प्रक्रिया पार पाडण्यासाठी निर्वाचन आयोग आहे. निर्वाचन आयोगाद्वारे मतदारसंघाची निर्मिती व निश्चिती करणे, मतदार याद्या तयार करणे, मतदार ओळखपत्र देणे, राजकीय पक्षांना मान्यता देणे, निवडणूक चिन्हांचे वाटप करणे, निवडणूक कार्यक्रमाचे नियोजन व घोषणा, निवडणुकीचे संचलन व नियंत्रण, निवडणूक निकाल जाहीर करणे, फेरमतदान किंवा निवडणूक रद्द करणे, पोट निवडणुकीचे आयोजन इ. कार्ये पार पाडली जातात. याचबरोबर, निवडणुकीसंबंधी असणाऱ्या कायद्याची अंमलबजावणी केली जाते. भारतातील निवडणूक आयोग त्रिसदस्यीय आहे. निःपक्षपातीपणा व मुक्त वातावरणात निवडणुका होणे हे प्रगल्भ लोकशाहीचे लक्षण मानले जाते.

श्री Printers Nanded

निवडणुकीशिवाय सत्ताप्राप्ती म्हणजे हुकुमशाही योग्य. लोकशाहीतील निवडणुकांचे महत्त्व प्रतिपादन करताना पोलेक हा विचारवंत म्हणतो की, सार्वत्रिक निवडणुका या योग्यपणे आणि कार्यक्षमपणे पार पाडल्या गेल्या नाहीत तर केवळ सार्वजनिक यंत्रणाच कुचकामी ठरत नाहीत तर संपूर्ण लोकशाही व्यवस्था धोक्यात येते.

भ्रष्टाचाराला शिष्टाचाराचे स्वरूप – लोकशाही शासन प्रकारात भ्रष्टाचाराला शिष्टाचाराचे स्वरूप प्राप्त झाले. कारण लोकशाही शासन पद्धतीत प्रत्येक प्रक्रिया ही नियम आणि कायद्यावर आधारित असते. या नियम आणि कायद्यांना डावलण्यासाठी स्वार्थी प्रवृत्तीचे लोक भ्रष्टाचाराचा मार्ग अवलंबतात. संथ आणि ठेपाळलेल्या पद्धतीने होणारा शासन कारभारही अनेकदा भ्रष्टाचाराला खतपाणी घालणारा ठरतो. अशा प्रकारामधून कालपव्यय वाढतो, कामे रेंगाळतात आणि मग भ्रष्टाचार बोकाळतो. लोकशाही पद्धतीतील भ्रष्टाचार वाढविण्यात राजकीय पक्षाचीही भूमिका मोठी आहे. राजकीय पक्ष गुन्हेगार प्रवृत्तीच्यांना निवडणुकीला उभे करतात.

हे प्रतिनिधी निवडून येण्यासाठी आणि निवडून आल्यानंतरही भ्रष्ट साधनांचा आधार घेतात परिणामी भ्रष्टाचाराची ही शृंखला सातत्याने चालू राहते.

अज्ञानी व्यक्तींच्या हाती सत्ता – लोकशाहीत बहुमताच्या आधारावर सत्ता हस्तगत केली जाते. नागरीकांच्या गुणांचा व चारित्र्याचा विचार होत नाही. खोटी आश्वासने देऊन दमदाटी करून बळाचा वापर करून, जातीचे, धर्माचे, पैशाचे आमिष दाखवून भ्रष्टाचार करून उमेदवार निवडणुका जिंकतात. संधी साधू लोक नागरीकांच्या अज्ञानाचा, अशिक्षितपणाचा फायदा स्वतःच्या स्वार्थासाठी करून घेतात.

राजकारणातून साधनशुचिता हरवणे हे फार धोकादायक आहे. आज लोककल्याणाच्या मुखमेट संपवून नेतृत्वाच्या इव्हेंट करण्याकडे भर आहे. सर्व नीतिमूल्य पायदळी तुडवली जात आहेत. राजकारणाचे रंग बदलले आहेत राजकारणीने सेवेचे नाव घेत केवळ आणि केवळ सत्ताकारणाच्या वेष परिधान केला आहे. स्वातंत्र्य आंदोलनात व स्वातंत्र्यानंतरही काही दशके राजकीय नेतृत्वाकडे लोकशाहीची चांगली प्रेरणा होती. मात्र आज त्याऐवजी सत्तेची व प्रसिद्धीची प्रेरणा आहे. भारतीय राज्यघटना आणि त्यातील संसदीय लोकशाही मानणाऱ्या प्रत्येकाला आज हे आव्हान जाणवत आहेत.

भारतीय राज्यघटनेचा आणि राजकारणाच्या लोकशाहीच्या हा केंद्रबिंदू आहे. आज लोकशाही मार्गाने निवडणुका होत असल्या तरी कारभार मात्र हुकुमशाही आणि एकचालकानुवर्तीत्वाची उपासना करणारी दिसत आहे. भारतीय राज्यघटनेत स्वातंत्र्य, सार्वभौमत्व, संघराज्यीय एकात्मता, धर्मनिरपेक्षता, समाजवाद, लोकशाही ही मुलभूत तत्वे, म्हणून सरनाम्यात समाविष्ट केली आहेत. स्वातंत्र्याच्या अर्थ स्वतंत्र असा घेतला आहे. आपले म्हणणे पुढे रेटत असतात. दुसऱ्याला अधिकाराचा संकोच केला जात आहे. सार्वभौमत्वाच्या आणि सत्ता लोकांची ग्रहीत आहे. मात्र लोकांना सत्ता ऐवजी फक्त गृहित धरले जात आहे.

सत्तेतून पैसा आणि पैशयातुन सत्ता प्राप्ती – लोकशाहीत निवडून आलेले प्रतिनिधी निवडणूकीच्या काळात झालेला खर्च भरून काढण्यासाठी प्रयत्न करतात त्याप्रमाणे पुढील निवडणुकीच्या तयारी म्हणुन पैसा जमा करतात. एखाद्याकडून लाच घेऊन वा भ्रष्टाचाराच्या मार्गाने संपत्ती जमवण्याचा प्रयत्न राजकीय नेते करतात हे युरिया घोटाळा, चारा घोटाळा, इत्यादी घोटाळे उघडकीस आलेले आहेत. लोकशाहीत निवडणुकीच्या मार्गाने प्रतिनिधी निवडले जात असल्यामुळे निवडून येण्यासाठी प्रतिनिधींनी बराच पैसा खर्च करावा लागतो निवडून आल्यानंतरही सुरुवातीचे दोन महिने स्वागत सत्कारात जातात कायदे मंडळात कोणत्याही विषयाची चर्चा होत नाही. तसेच प्रतिनिधी निवडणुकीत झालेला खर्च भ्रष्टाचाराच्या मार्गाने भरून काढतात.

राज्यकारभाराचा दर्जा खालावतो – लोकशाहीत सत्ताही जनतेच्या हाती असते. प्रतिनिधी निवडण्याचा अधिकार नागरिकांना असतो. जनतेने निवडलेले प्रतिनिधी कसा स्वरूपाचे आहेत त्यावरून राज्यकारभाराचा दर्जा ठरतो. देशातील जनता अशिक्षित असेल किंवा देशात सामाजिक व आर्थिक विषमता असेल तर नागरिक भ्रष्टाचाराला बळी पडतात. परिणामी नालायक प्रतिनिधीची निवड होते असे प्रतिनिधी निवडले गेल्यास राज्यकारभाचा दर्जा खालावतो.

गुणापेक्षा संख्येला महत्त्व – लोकशाहीत उमेदवार निवडून येण्यासाठी भ्रष्टाचाराच्या मार्गाने अमाप पैसा खर्च करून प्रतिनिधी व निवडून येतात. या निवडणुकीच्या वेळेस मतांची खरेदी विक्री होते. लोकशाहीत गुणांऐवजी संख्येला महत्त्व असेल अशिक्षीत व गरीब व्यक्ती भ्रष्टाचाराच्या आमिषाला बळी पडतात.

श्री Printers Nanded

त्यामुळे लोकशाहीत भ्रष्टाचार निर्माण होतो. अशा प्रकारे लोकशाही राजकीय व्यवस्था एक आदर्श आणि चांगली शासन पद्धती आहे. परंतु राज्यकर्ता वर्ग आणि नोकरशाहीच्या भ्रष्टाचारामुळे ती बदनाम झाली आहे. भ्रष्टाचारा सारख्या दोष दुर केल्यास लोकशाही इतकी चांगली शासन पद्धती आज तरी जगात दुसरी नाही, म्हणून तिच्यात सुधारणा करणे हेच नागरीकांचे कर्तव्य आहे.

लोकशाहीमध्ये तत्व आणि व्यवहार यामध्ये तफावत असते. ती पुर्णत: अमलात येऊ शकत नाही. बरेच राज्यकर्ता वर्ग ती तत्वे अमलात आणण्या ऐवजी भ्रष्टाचाराच्या मार्गाने गुंतत जातात. तसेच लोकशाही पक्षीय राजकारण, निवडणूक बाबींना भिऊन अनेक चांगल्या व्यक्ती राजकीय सत्ता मिळवण्याचा प्रयत्न करत नाहीत. भ्रष्टाचारा सारख्या दोष दुर केल्यास लोकशाही इतकी चांगली शासन पद्धती आज तरी जगात दुसरी नाही म्हणून तिच्यात सुधारणा करणे हेच नागरीकांचे कर्तव्य आहे. त्यासाठी सर्वांच्या सहकार्याची आवश्यकता आहे.

जातीय राजकारणाचा परिणाम समाजात जातीय दबावगट निर्माण झाले. आपल्या हितसंबंधाची पूर्तता करण्यासाठी या दबावगटामार्फत प्रयत्न केला जातो. परिणामी राजकीय पक्षातील बेजाबाबदारीची प्रवृत्ती वाढत गेली.

जातीय राजकारणामुळे व्यक्तींच्या अधिकारांच्या संकोचाचे झाल्याचे चित्र पाहावयास मिळते. लोकशाहीच्या अर्थपूर्ण विकासासाठी असे होणे घातक आहे. अशा प्रकारे जातीय राजकारणाचे भारताच्या राजकारणावर पडलेल्या परिणामांचा विचार करता थोडक्यात असे म्हणता येते की, जातीमुळे विचारसरणीचा शेवट झाला. विवेकाची जागा भावनेने घेतली. त्यामुळे अर्थपूर्ण लोकशाही प्रस्थापित होण्यात अडथळे निर्माण झाले. जातीमुळे भारतीय समाजाचे स्वरूप बंद समाजात झाले.

आज देशातील विविध भागात जातीयतेचा प्रभाव पर्यायाने राष्ट्रीयतेचा अभाव दिसून येतो. ही जातीयतेची भावना भारतीय लोकशाहीसाठी घातक ठरणारी आहे. जातीयतेची समाजकारणावरील व राजकारणावरील पकड नष्ट करण्यासाठी खालील उपाययोजना करण्याची आवश्यकता आहे. आज सर्वत्र व सर्व स्तरावर जातीय संघटनेची उभारणी झालेली आहे. या जातीय संघटनेने वेगळेपणाचे कुंपण आपल्या भोवती घालून अहंभाव निर्माण केला आहे. लोक स्वेच्छेने किंवा शासकीय पातळीवर प्रयत्न करून जातीय संघटनेवर बंदी घालवयास हवी.

Shri Printers Nanded

जातीवाचक आडनावामुळे अप्रत्यक्षपणे जातीवाचक भावना जोपासली जाते. म्हणुन जातिपर्वादि भावना नष्ट व्हावे असे ज्यांना मनापासुन वाटते त्यांनी जातीवाचक आडनावांचा वापर टाळला तर काही प्रमाणात जातीयतेची भावना नष्ट होण्यास मदत होईल.

जात की बेटी जात को अशी भावना न ठेवता आंतरजातीय विवाह झाल्यास जातीचा प्रभाव कमी होण्यास मदत होईल. आंतरजातीय विवाहा तुन निर्माण झालेली पिढी जातीयतेला विरोध करण्यासाठी असेल.

जातीयतेचे पडसाद व्यक्तिच्या वागण्यातुन बोलण्यातुन, विचारातुन व कृतीतुन आपल्याला पाहायला मिळतात हा लोकशाहीच्या मोठा अडसर दुर करण्यासाठी बुद्धिवंतांनी, नेत्यांनी सुचनांच्या विविध माध्यमांनी, स्वयंसेवी संघटनांनी लोकप्रबोधन करून जातीयतेची भावना कमी करण्यासाठी प्रयत्न करावयास हवे.

शालेय शिक्षणातील अभ्यासक्रमातुन जातीयता नष्ट होवून समानतेची भावना निर्माण होईल या पद्धतीचा अभ्यासक्रम शिकविला जावा. लहान मुलांच्या मनावर समानतेची भावना रुजविण्यासाठी शिक्षकांनी प्रयत्न करावयास हवेत. आज नोकरी, व्यवसायासाठी, सर्वत्र तीव्र स्पर्धा आहे, नोकरी, व्यवसाय यासाठी जातीचा आधार घेतला जातो.

त्यासाठी शासनाने व्यवसाय रोजगार अथवा नोकरीची संधी उपलब्ध करून घेण्याची आवश्यकता आहे. तसेच खाजगी संस्थांनी जाती ऐवजी व्यक्तीच्या गुणवत्तेचा विचार करावयास हवा.

अशा प्रकारच्या विविध उपाययोजना करून जातीयता कमी करण्याचा प्रयत्न केला जात आहे. त्याशिवाय सांस्कृतिक, समानीकरण, शिक्षणाचा प्रसार, समानता प्रस्थापित करायला हवी. भारतात दिवसदिवस जातीचे राजकारणातील महत्व मोठ्या प्रमाणातवर वाढत असल्याचे दिसुन येते. भारतामध्ये जातीच्या विचाराशिवाय राजकारण सुरूच होत नाही अशी परिस्थिती निर्माण झालेली दिसुन येते. एखाद्या मतदार संघात कोणत्या जातीचे बहुमत जास्त आहे. यावरून राजकीय पक्षाचे तिकिट वापर केले जाते.

जातीय राजकारणाच्या या विकृत विष वेलीला आळा घालता गेला पाहिजे जातीच्या नावाने उमेदवारी व मत मागणे बंद केले पाहिजे तरच राजकारणाची गुणवत्ता वाढण्यास मदत होईल. वास्तविक पाहता जात हेच आपल्या देशाचे मुख्य दुखणे आहे. अशा या जातीचे महत्त्व आधुनिक काळात कमी न होता वाढत असल्याचे आपणास दिसत लोकशाही त राजकारण सघटित करण्यासाठी जाती एक शक्तिशाली मजबुत आधार आहे.

श्री Printers Nanded

वाढती लोकसंख्या, महागाई, बेरोजगारी, निरक्षरता नक्षलवाद, प्रादेशिकता, जातीभेद, धर्मभेद, भ्रष्टाचार इ. परंतू यापेक्षाही सर्वात मोठी कोणती समस्या असेल तर ती आहे.

भ्रष्टाचार :—

आज भारतातील सर्वत्र क्षेत्रात भ्रष्टाचार बोकाळलेला दिसून येतो. सामाजिक, राजकीय, धार्मिक, आर्थिक, शैक्षणिक क्षेत्र असो किंवा महसुल, लष्कर, संरक्षण, दळणवळण, खेळ, बांधकाम यासारख्या असंख्य क्षेत्रामध्ये भ्रष्टाचार दिसुन येतो. भारताला भ्रष्टाचाराची लागण स्वातंत्र्य प्राप्तीपासूनच झाल्याचे दिसुन येते. पूर्वी पासुन मंत्रीमंडळातील काही मंत्री भ्रष्टाचार लिप्त असल्याचे पुरावे उपलब्ध आहे. मात्र तेव्हा भ्रष्टाचाराचे स्वरुप काही लाखाच्या घरात होते. मात्र आता अब्जावधी रूपयांचा भ्रष्टाचार झालेला दिसतो.

२ जी स्पेक्ट्रम घोटाळा ४००० कोटीच्या घरात होता, तर त्यापाठोपाठ कामनवेल्थ गेम घोटाळा सुध्दा हजारो कोटींचा होता. यासोबतच सर्वात चर्चेचा ठरलेला कोळसा घोटाळा तर लाखो कोटिंचा होता. यासोबतच असे एक ना अनेक घोटाळे आता सातत्याने आले आहे. जनतेला सुध्दा या घोटाळयांची, भ्रष्टाचाराची जणू आता सवयच झाली आहे. असा एकही दिवस उजाडत नसेल की ज्यादिवशी वृत्तपत्रामध्ये, टिव्ही चॅनेल्सवर भ्रष्टाचाराची बातमी नसेल भ्रष्टाचारामुळे देशाची अर्थव्यवस्था मोडकळीस आल्याचे आणि समाजस्वास्थ्य बिघडल्याचे दिसून येते. भ्रष्टाचारामुळे गरिब श्रीमंत यामधील दरी प्रकर्षाने जाणवते. श्रीमंत अधिक श्रीमंत तर गरीब अधिकच गरीब होत चालला आहे. भ्रष्टाचारामुळे सर्वसामान्यांना दैनंदिन काम करणेही कठीण होऊन बसले आहे.

श्री Printers Nanded

पावलो दिल्याशिवाय साधे कामही होत नसल्याचा सर्वांचा अनुभव आहे. गल्लीपासुन तर दिल्लीपर्यंत सर्व व्यवस्थाच भ्रष्टाचाराने माखून गेली आहे. प्रशासकीय भ्रष्टाचार तर जनतेच्या चर्चेचा विषय आहे. सर्वात अधिक भ्रष्टाचार माखून गेली आहे. सर्वात अधिक भ्रष्टाचार जर कुठे असेल तर तो प्रशासनात आहे.

1962 मध्ये भारत सरकारने संथनाम समितीची स्थापना केली प्रशासनातील भ्रष्टाचार अहडकीस आणणे, भ्रष्टाचाराच्या विविध पद्धती उघड करणे भ्रष्टाचारास प्रतिबंध करण्यासाठी उपाय सुचविणे हा या समितीचे उद्देश होता. या समितीने भ्रष्टाचार रोखण्यासाठी केंद्रीय दक्षता आयोगाची स्थापना करण्यात आली मात्र हा आयोग स्थापन होवुनही भ्रष्टाचार प्रकरणामध्ये कमी आलेली नाही.

भ्रष्टाचाराची कारणे :→

राजकीय पक्षांना मिळणाऱ्या देणग्या — राजकीय पक्ष मोठ्या प्रमाणात उद्योगपती व भांडवलदाराकडून आर्थिक देणग्या मिळवित असल्याने त्यांचे प्रभाव वाढत आहे. अलीकडे प्रायोजक मिळण्याची प्रथा पडल्याने अनेक उद्योगपती निवडणूकांत प्रायोजकाची भूमिका पडद्याआडून पार पाडताना दिसताना. उद्योगपती भांडवलदार त्यांच्या काळ्या पैशास निवडणूक देणग्यामुळे गुंतवणूकीस चांगली जागा मिळाली आहे. कारण राजकीय पक्षांना मिळणाऱ्या देणग्या जाहीर करण्याचे बंधन नाही. या काळ्या पैशाचे पक्षाच्या जाहीरनाम्यावर व कार्यक्रमावर प्रतिबिंब उमटले आहे. देणग्या उद्योगपती व उद्योगसमुहावर संबंधित पक्षाची कृपादृष्टी राहते. त्यामुळे काळ्या पैशाचे स्त्रोत. शोधुन काढणे कठीण जात.

Page No. (   )   Date :

भ्रष्ट राजकीय व्यवस्था — आपली राजकीय व्यवस्था पुर्णपणे भ्रष्ट झालेली आहे. सत्तेची सोपान चढण्याकरीता प्रत्येकामध्ये चढाओढ लागलेली आहे. पैशातून सत्ता आणि सत्तेतून पुन्हा पैसा असे नवे समीकरणच झाले आहे. मुळातच भ्रष्ट लोकांच्या भारणा राजकीय व्यवस्थेमध्ये अधिक झाल्याने शासन प्रशासनामध्ये त्याचे पडसाद दिसून येत आहे.

वशिलेबाजी — वशिलेबाजी शिवाय नोकरी मिळविणे, काम करवुन घेणे अशक्य आहे. गुणवत्ता असुनही वशिलेबाजी अभावी पद प्राप्त होत नाही. शासकीय, निमशासकीय, खाजगी अशा सर्वच क्षेत्रात वशिलेबाजी दिसून येते.

भौतिक सुखसुविधेच्या हव्यास — बरेचदा भौतिक सुख सुविधा, चैन चंगळवाद यामुळे सुध्दा भ्रष्टाचाराला खतपाणी मिळत असते. इतरांपेक्षा श्रेष्ठ असे राहता येईल, सुख सोयीमध्ये कसे राहता येईल याचा विचार व्यक्ती करते. मर्यादित मिळकतीमधुन प्रत्येक गोष्टीची पुर्तता करणे जेव्हा शक्य होत नाही तेव्हा भ्रष्ट मार्गाने अधिकचा पैसा मिळविण्याकडे त्याचा कल असतो.

राजकरणाचे व्यावसायीकरण — सद्यास्थितील राजकारण व्यवसाय बनलेला आहे. एखाद्या व्यवसायामध्ये जशी गुंतवणुक केली जाते तशीच गुंतवणुक राजकारणामध्ये केली जाते. अनेक उमेदवार करोडो रुपये खर्च करुन निवडून येतात आणि विविध भ्रष्ट मार्गाचा अवलंब करुन खर्च केलेल्या पैसा परत मिळवतात. असे करताना, नितीमत्ता, राष्ट्रविकास याकडे सरीस दुर्लक्ष केले जाते.

Page No. (   )   Date :

कमकुवत कायदा — भ्रष्टाचारविरोधी अस्तित्वात आलेला कायदा हा कुमकुवत आहे. या कायद्यान्वये भ्रष्टाचारी व्यक्तिला कठोर शिक्षा सांख्याचे प्रमाण अत्यल्प आहे. तसेच कायद्यामध्ये पळवाटासुद्धा बऱ्याच आहे. नेमका याचाच फायदा भ्रष्टाचारी व्यक्तिकडून उचलला जातो. कितीही मोठा भ्रष्टाचार केला तरी काही दिवसांतच आपण जेलमधून बाहेर येवू असा विश्वास भ्रष्टाचारी लोकांमध्ये निर्माण होतो त्यामुळे भ्रष्टाचार करण्यात ते प्रवृत्त होतात.

नैतिकतेचा ऱ्हास :— नैतिकता आता नावापुरती राहिली आहे लाच घेताना आणि देताना कसलीही भिती कुणाच्या मनात राहत नाही. नितिमत्तेचा पाठ शिकविणाऱ्या महापुरुषांच्या फोटोखालीच लाच स्विकारतात. चित्र पाटावयास मिळते.

बेरोजगारी — भारतामध्ये बेरोजगारीचे प्रमाण अधिक आहे. हजारो बेरोजगारांना हाताला काम मिळणे कुरापत्ते झाले आहे. अशावेळी बेरोजगारांना जेव्हा एखादा अस्थायी स्वरूपाचा रोजगार मिळतो तेव्हा अशा रोजगारातून जास्तीत जास्त नफा मिळवण्याचा प्रयत्न केला जातो. आणि भ्रष्टाचाराला वाव मिळतो. बरेचदा अशा बेरोजगारांचे वरिष्ठ अधिकाऱ्याकडून आर्थिक शोषण केले जाते.

निवडणुकांमधील खर्च — निवडणुकांमधील अफाट खर्च हे भ्रष्टाचार वाढीमधील एक प्रमुख कारण आहे. निवडणुकांमध्ये राजकीय पक्षांकडून बेसुमार खर्च केला जातो. निवडणुकांमध्ये निवडून येण्यासाठी उमेदवारामध्ये चढाओढ चाललेली असते. जो उमेदवार पैसा ज्यास्त खर्च करेल त्याच्या विजयाची शक्यता अधिक असते. यामध्ये वापरण्यात येणारा पैसा हा बहुतांशी काळा पैसाच असतो.

Shri Printers Nanded

Page No. (   )   Date :

निरक्षरता - निरक्षरता हे भ्रष्टाचार वाढीमागील एक कारण आहे. निरक्षर किंवा अज्ञान लोकांना आपण कुठे अडकतो, याचे ज्ञान नसते. साध्या-साध्या कामासाठी ही त्यांना भ्रष्टाचाराला बळी पडावे लागते. सामान्य जनतेच्या अज्ञानाचा फायदा घेवून अधिकारीवर्ग त्यांचे आर्थिक शोषण करीत असतो.

कमी वेतन - बऱ्याच क्षेत्रात कर्मचाऱ्यांना तुटपुंजे वेतन मिळते. मिळणाऱ्या वेतनामध्ये घरखर्च चालविणं, आपल्या दैनंदिन गरजा भागविणं त्यांना शक्य होत नाही. त्यामुळे अन्य मार्गाने पैसा कसा मिळविता येईल या प्रयत्नात ते असतात. यातून भ्रष्टाचाराची सुरुवात होते.

अनेकदा योजनांच्या अंमलबजावणीतील अपयश - सरकारी योजनांच्या अंमलबजावणीमध्ये अनेक त्रुटी आढळतात. केंद्रातून एखाद्या योजनेला 100 रु मंजूर झाले असतील तर खालील स्तरावर 15 रु पोहोचतात. अनेक सरकारी योजना या अधिकारी वर्गाला मलिदा मिळवून देणाऱ्या असतात. सरकारी योजनांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर भ्रष्टाचार होताना दिसतो.

Printers Nanded

★ निष्कर्ष ★

भ्रष्टाचार हा एखाद्या व्हायरस सारखा असतो. एका औषधाने तो काही काळ दबला तरी रूप बदलून दुसऱ्या प्रकारे पुन: जिवीत होऊ शकतो. त्यामुळे भ्रष्टाचाराविरूध्दची लढाई सततची असावी लागते. त्यातून सामान्यांचे जीवन सुसह्य करण्याइतपत आटोक्यात आणण्यात आपणास यश येईल

जनसामान्य, सत्ताधारी, विरोधीपक्ष सर्वांनीच अंतर्मुख होऊन विचार केला तरच भ्रष्टाचाराची रुजलेली मुळे नष्ट करता येतील. राजकीय इच्छाशक्ती प्रबळ असेल व सर्वसामान्यांची साथ असेल तर भ्रष्टाचाराचे समुळ उच्चाटन सहज शक्य आहे. भ्रष्टाचाराविरूध्द बोलतांना अंतर्मनात आपले बोट आपल्याकडे येत नाही हे सुध्दा धैर्याने पहावे लागते.

लोकशाहीमध्ये तत्व आणि व्यवहार यामध्ये तफावत असते. ती पूर्णत: अमलात येऊ शकत नही राज्यकर्ता वर्ग ती तत्वे अमलात आणण्या ऐवजी भ्रष्टाचाराच्या मार्गाने गुंतत जातात. तसेच लोकशाही पक्षीय राजकारण, निवडणुका गोंधळ, गडबड, खोटी टिका, खोटाखर्च आदी बाबींना भिऊन अनेक योग्य्या व्यक्ती राजकीय सत्ता मिळवण्याचा प्रयत्न करीत नाहीत. निवडणुकीच्या आखाड्यापासुन ते दुर राहतात त्यामुळे गुणवान लोकांच्या राज्य करावे ही जी संकल्पना आहे ती अस्तित्वात येऊ शकत नाही, त्या ऐवजी स्वार्थी अति महत्वाकांक्षी गुंड. प्रवृत्तीचे लोक सत्तेवर येतात.

लोकशाहीची परवड सुरू आहे हे उघड आहे. त्याचे एक कारण सत्ताधाऱ्यांची मनमानी हे जसे आहे तसे निवडणूक कायद्यातील उणिवा हे ही आहे. लोकशाहीच्या महत्त्वाच्या पैलूंच्या लोकप्रबोधनाचा अभाव आहे. अर्थात हे असले तरीही आपण स्वीकारलेली संसदीय लोकशाही पद्धत अधिक लोकाभिमुख आहे हे निश्चित करणे ती सत्तेचा गैरवापर करणाऱ्यांच्या माग उसरवते हा इतिहास आहे. राष्ट्रपिता महात्मा गांधींनी एकदा म्हटलं होतं हुकुमशाहीत दमनाची भीती असते तर लोकशाहीत प्रलोभनाची भीती असते. आज लोकशाहीत दमन आणि प्रलोभन या दोन्हीचाही धोका जाणवतो आहे.

वास्तविक आपण राजेशाही, साम्राज्यशाही घालवून लोक शक्तीच्या बळावर लोकशाही प्रस्थापित केलेली आहे. शक्तीच्या म्हणूनच हे राष्ट्र प्रजासत्ताक नव्हे तर लोकसत्ताक आहे. जिथे राजा तिथे प्रजा असते.

लोकशाहीमध्ये लोकांची सत्ता असते हे या निमित्ताने आपण हे लक्षात घेतले पाहिजे सत्तेचे अंतिम मालक लोक असतात निवडून दिलेली मंडळी कारभारी असतात हे गृहीत आहे कारभारी चुकले तर त्याला जाब मालक विचारू शकतो. मात्र आज निवडून दिलेली कारभारी मंडळीच मालकाप्रमाणे, राजाप्रमाणे, हुकूमशहा प्रमाणे वागू लागली आहे. हे लोकशाहीसमोरील मोठे अव्हान आहे.

Page No. (   ) Date :

★ संदर्भ ग्रंथसूची ★

1) Basu Durga Das - Introduction to the consitution of the India New Delhi prentice Hall of India

2) Johari J.C - Indian Political System Anmol publications Pvt. Ltd New Delhi

3) R.Kothari - Politics In India, Delhi orient Longmans, 1970

4) S. Kothari - Social Movement and the Redefintion of Democray Boul - der Colorado Westview press 1993

5) J. Borwn - Basic Documents of Human Rights, 2nd Edn. Oxford, the clarendom press 1992

6) Ged S.R - Right to Information and Good Governacec Deepand Deep publication pvt. Ltd New Delhi 2007

7) Phadke V.P & S. Shrinivas - The Indian Constitution Himalayan pub- lishing co, Girgaon.

8) डॉ. भीमराव रामजी आंबेडकर The constitution of India, 2011 भारत सरकार विधी और न्याय मंत्रालय, नई दिल्ली

9) प्रा. श्रीराम माहेश्वरी - अखिल भारतीय सेवाएँ पंचशील प्रकाशन, जयपुर 302003

Page No. (   )   Date :

10) प्रा. श्रीराम माहेश्वरी - भारतीय प्रशासन (मराठी) अनुवाद साधन कुलकर्णी ओरिएंट लॉंगमन प्रा. लि मुंबई
11) माहितीचा अधिकार अधिनियम 2005 - यशवंत चव्हाण विकास प्रकाशन प्रबोधिनी आणि राजहंस प्रकाशन यांच्या संयुक्त उपक्रम, यशदा पुणे.
12) डॉ. भा. ल. भोळे - भारतीय राज्यव्यवस्था पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपुर
13) प्रा. बी. टी देशमुख - भारतीय संविधान पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर.
14) डॉ. भालबा विभुते - भारतीय संविधान, मनोविकास प्रकाशन, चर्चगेट मुंबई.
15) डॉ. एस. जी. देवगावकर - भारतीय राजकीय व्यवस्था श्री साईनाथ प्रकाशन नागपूर.
16) डॉ. सौ. भुगांगी राठी - भारतीय लोकशाही गणराज्य - दुसरे सत्र, प्रा. नाडेकर प्रा दुसान वृंदा पब्लिकेशन जळगाव.
17) डॉ. अलका देशमुख - भारतीय शासन आणि राजकारण श्री साईनाथ प्रकाशन नागपूर
18) डॉ. प्रमोद पवार - भारतीय लोकशाही गणराज्य पहिले सत्र. डॉ. सौ. भुभांगी राठी वृंदा पब्लिकेशन जळगाव.
19) डॉ. पी. डी देवरे. भारतीय लोकशाही गणराज्य
20) डॉ. पा. श्री. धारे - भारतीय प्रशासन, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ पुणे.

26/03/2024

K.M.J. Mahavidyalaya Washi ★ Dept of Botany ★ Ta.Washi Dist.O'bad

Date: 15/03/2024

To,

The Principal,
Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya,
Washi, Dist-Dharashiv.

Subject: Permission to visit Pardi for study tour on 18 March 2024.

Respected Sir,

With reference to above subject Department of Botany and Green Club faculty will going to organize a study tour for B. Sc students at Pardi on 18/03/2024 (Details given below). In this regards all faculty members and non-teaching staff of Botany department will be engaged in this tour on this day.

So please give the permission to conduct the study tour on Monday 18/03/2024.

Sr. No.	Place to visit	Time
1	Sudarshan Agro Farm at Pardi	08.30am-10-30am
2	Sudarshan Layer Poultry Farm at Pardi	10.45am-12-30pm
3	Swaraj Traders at Pardi	02.00pm-03-30pm
4	Farm Lake at Pardi	03.30pm-05-00pm

Thanking you.

Prof. S. S. Doke
(HOD Dept. Of Botany)

Prof. ... Doke
H...
K.... ...ya
Wash.. Dist.Osmanabad

Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya,
Washi, Dist-Dharashiv

Science Faculty

Date:15/03/2024

Department of Botany and Green Club organized a one-day study tour for B. Sc students at Sudarshan Agro Farm, Pardi on Monday dated 18/03/2024. So Present on Monday at 08.00 am at Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya, Washi.

Prof. S. S. Doke
HOD
Department of Botany

Head Dept. of Botany
K.M.J. Mahavidyalaya
Washi, Dist. Osmanabad

Dr. A. K.Gambhire
Principal

Principal
Karmaveer Mamasaheb Jagdale
Mahavidyalaya,Washi

Estd.: 1972

// एकमेका साह्य करू , अवघे धरू सुपंथ //

Ph: (02478) 276036

Shri Shivaji Shikshan Prasarak Mandal, Barshi's

KARMAVEER MAMASAHEB JAGDALE MAHAVIDYALAYA, WASHI

TQ. WASHI, DIST. DHARASHIV, MAHARASHTRA - 413503

(ARTS, SCIENCE & COMMERCE)

NAAC Accreditation Cycle III B++ Grade(CGPA2.76)

I/C PRINCIPAL: Dr. Gambhire A. K. (M.A.,M.Phil., Ph.D.)

Outward No: KMJM/8/7/2024

Date: 15/03/2024

To,

Vitthalrao Chaudhari,
Managing Director,
Sudarshan Agro Farm,
Pardi, Tal-Washi, Dist-Dharashiv

Subject: Visit of B. Sc students to Sudarshan Agro Farm at Pardi.

Dear Sir,

With reference to above subject Department of Botany, Green Club faculty and B. Sc students of Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya, Washi will be planned to visit your Sudarshan Agro Farm at Pardi on 18/03/2024. In this regards all faculty members and non-teaching staff of Botany department will be engaged in this tour on this day.

So please give the permission to visit them in your Sudarshan Agro Farm and give the information regarding the different activities on Monday 18/03/2024.

Thanking you,

Dr. A. K. Gambhire
Principal
Karmaveer Mamasaheb Jagdale
Mahavidyalaya,Washi

Estd.: 1972

// एकमेका साह्य करू , अवघे धरू सुपंथ //

Ph: (02478) 276036

Shri Shivaji Shikshan Prasarak Mandal, Barshi's

KARMAVEER MAMASAHEB JAGDALE MAHAVIDYALAYA, WASHI

TQ. WASHI, DIST. DHARASHIV, MAHARASHTRA - 413503

(ARTS, SCIENCE & COMMERCE)

NAAC Accreditation Cycle III B++ Grade(CGPA2.76)

I/C PRINCIPAL: Dr. Gambhire A. K. (M.A.,M.Phil., Ph.D.)

Outward No: KMJM/ 822/2024

Date: 18/03/2024

To,

Vitthalrao Chaudhari.
Managing Director.
Sudarshan Agro Farm.
Pardi, Tal-Washi, Dist-Dharashiv

Subject: To convey thanks.

Respected Sir,

With reference to above subject Department of Botany, Green Club faculty and B. Sc students of Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya, Washi visited your Sudarshan Agro Farm at Pardi on 18/03/2024. This one-day study tour is very informative for our students and it will help them in future endeavors.

So, we are very much thankful to you for giving the permission to visit Sudarshan Agro Farm.

Thanking you,

Dr. A. K. Gambhire
Principal
Karmaveer Mamasaheb Jagdale
Mahavidyalaya,Washi

Date: 15/03/2024

To,

The Principal,
Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya,
Washi, Dist-Dharashiv.

Subject: Permission to visit Pardi for study tour on 18 March 2024.

Respected Sir,

With reference to above subject Department of Botany and Green Club faculty will going to organize a study tour for B. Sc students at Pardi on 18/03/2024 (Details given below). In this regards all faculty members and non-teaching staff of Botany department will be engaged in this tour on this day.

So please give the permission to conduct the study tour on Monday 18/03/2024.

Sr. No.	Place to visit	Time
1	Sudarshan Agro Farm at Pardi	08.30am-10-30am
2	Sudarshan Layer Poultry Farm at Pardi	10.45am-12-30pm
3	Swaraj Traders at Pardi	02.00pm-03-30pm
4	Farm Lake at Pardi	03.30pm-05-00pm

Thanking you,

permission granted
18/3/24.

Prof. S. S. Doke
(HOD Dept. Of Botany)

Prof. S. S. Doke
Head ... Botany
K... ...alaya
Washi Dist. Osmanabad

Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya,
Washi, Dist-Dharashiv

Science Faculty

Date:15/03/2024

Department of Botany and Green Club organized a one-day study tour for B. Sc students at Sudarshan Agro Farm, Pardi on Monday dated 18/03/2024. So Present on Monday at 08.00 am at Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya, Washi.

Prof. Sham S. Doke
Head Dept. of Botany
K.M.J. Mahavidyalaya
Washi Dist. Osmanabad
Department of Botany

Dr. A. K.Gambhire
Principal
Karmaveer Mamasaheb Jagdale
Mahavidyalaya Washi

लोकमत

वाशी येथील कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे महाविद्यालयातील विज्ञान विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी पार्डी येथील फळबागेला भेट देऊन उत्पादनाविषयी माहिती जाणून घेतली.

Hello Dharashiv
Page No. 4 Mar 20, 2024
Powered by: erelego.com

विद्यार्थ्यांनी दिल्या फळबागा, पोल्ट्री फार्मला भेटी

लोकमत न्यूज नेटवर्क

वाशी : येथील कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे महाविद्यालयाचे वनस्पतीशास्त्र विभाग, प्राणिशास्त्र व ग्रीन क्लब फॅक्टरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार या विभागात शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी तालुक्यातील पार्डी येथील ॲग्रो फार्म, पोल्ट्री फार्म, शेततळे, आंब्याची फळबाग या ठिकाणांना भेटी दिल्या. या उपक्रमात विज्ञान विभागाचे एकूण ४२ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. त्यांनी तेथील सर्व विभागांना भेटी देऊन माहिती घेतली. आपणसुद्धा व्यावसायिक व संभाषण कौशल्य आत्मसात करून स्वतःच्या परिसरात विविध व्यवसाय चालू करून अनेक तरुणांना नोकरी देऊ शकतो, असा आत्मविश्वास विद्यार्थ्यांनी यावेळी बोलून दाखवला. ज्यांच्या फार्मला भेट दिली ते उद्योजक विठ्ठलराव चौधरी यांनी पूर्व इतिहास सांगून व्यवसायाबद्दल सविस्तर मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी माजी नगराध्यक्ष नितीन चेडे, बाळासाहेब कवडे, प्रतापराव जाधव, प्रा. शाम डोके, प्रा. विलास गरड, प्रा. डॉ. क्षीरसागर, प्रा. डॉ. गुरमे, प्रा. डॉ. कांबळे, प्रा. डॉ. जाधव, प्रा. डॉ. देसाई, मुकुंद कोळी आदी उपस्थित होते. विद्यार्थ्यांनी अनेक प्रश्न विचारून शंकांचे निरसन करून घेतले. प्रा. विश्वास चौधरी यांनी आभार मानले.

Prof. Sham S. Dolle
Head Dept. of Botany
[illegible]
[illegible]

Principal
Karmaveer Mamasaheb Jagdale
Mahavidyalaya, Washi

Shri Shivaji Shikshan Prasarak Mandal, Barshi's

KARMAVEER MAMASAHEB JAGDALE MAHAVIDYALAYA, WASHI

Faculty of Science

One Day Study Tour at Pardi

Date: 18/03/2024

Sr. No.	Name of the Student	Class	Sign
1.	Molwane Siddhi padmakar	B.SC III	Siddhi
2.	shelke pratiksha Dattatray	B.SC III	Pate
3.	Deshmukh pratiksha shivajirao	B.SC III	Pratiksha
4.	kawade komal Balasaheb	B.SC III	Komal
5.	kale shital Rajendra	B.SC III	Shital
6.	Molwane mayuri Lakshman.	B.SC III	Mayuri
7.	Sonavane Sandhya Hauserao	B.SC III	Sandhya
8.	Undre shruti Appasaheb	B.SC III	Shruti
9.	Gaikwad Rutuja Anil	B.SC III	Rutuja
10.	shinde Pooja Jayram	B.SC III	Shinde
11.	shaikh kajal	B.SC III	Shaikh
12.	dhepe vaishnavi	B.SC III	dhepe
13.	Neha Kadam	B.SC III	kadam
14.	Ankita savant	B.SC III	savant
15.	Raut Ashwini Dattatray	BSC III	Ashwini
16.	Jadhav Sneha Nitin	BSC III	Sneha
17.	takle Anita kalyan	BSC III	Anita
18.	Jogdand Pooja Laxman	BSC II	Pooja
19.	Jagtap Prachi Bharat	BSC II	Prachi
20.	Mahajan Pranjali Ravindra.	BSC II	Pranjali
21.	Chaudhari payal vishambhar	BSC II	Payal
22.	kele Jyotsna Ramraje	BSC II	Kele.J.R
23.	Shiketod Anuja Baban	BSC II	[illegible]
24.	Katte shruti Anil	BSC I	Shruti
25.	Rasal sudarshan Baliram	BSC III	[illegible]
26.	Sumit Parmeshwar Lawand	BSC III	[illegible]
27.	Vishal Vilas Bhalekar	BSC III	Vishal
28.	Abhishek Dhanraj Gapat	BSC III	Abhi
29.	Pratik Madan Panchal	BSC III	Pratik
30.	Gupat Kishor Dhananjay	BSC III	Kishor
31.	Morale Shashikant Parmeshwar	BSC III	[illegible]

32.	Kalse Durgesh Dilip	B.Sc III	[signature]
33.	Undre Om Shashikant	B.Sc III	[signature]
34.	Katre Suraj Vikram	B.Sc I	[signature]
35.	Ugalmugale Aniket Vinayak	B.Sc I	[signature]
36.	Gapat Tanaji Ganesh	B.Sc III	[signature]
37.	Gapat Suraj Vikram	B.Sc III	[signature]
38.			
39.			
40.			
41.			
42.	Staff.		
43.	Prof Doke S. S. HOD	HOD	[signature]
44.	Pr. Kshirsagar P. R	Staff-Member	[signature]
45.	Dr. Kamble B. L.	—11—	[signature]
46.	Koli M. D	Lab Attend.	[signature]
47.			
48.			
49.			
50.			
51.			
52.			
53.			
54.			
55.			
56.			
57.			
58.			
59.			
60.			
61.			
62.			
63.			
64.			
65.			
66.			
67.			
68.			
69.			
70.			

[signature]

Prof. Sham S. Doke
Head Dept. of Botany
K.M.J.Mahavidyalaya
Washi Dist.Osmanabad

[signature]

Principal
Karmaveer Ma[illegible]saheb Jagdale
Mahavidyalaya, Washi

वनस्पतीशास्त्र विभागाची सुदर्शन ॲग्रो फार्मला भेट

कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे महाविद्यालयातील वनस्पतीशास्त्र विभाग, प्राणीशास्त्र विभाग व ग्रीन क्लब फॅकल्टी यांच्या संयुक्त विद्यमाने "नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार" या विभागात शिक्षण घेत असलेले विद्यार्थी - विद्यार्थीनींनी मौजे-पारडी येथील सुदर्शन ॲग्रो फार्म, स्वराज ट्रेडर्स, सुदर्शन पोल्ट्री फार्म, शेततळे व आंब्याची फळबाग येथे भेट देवून व्यावसायिक क्षेत्रात अनेक संधी आहेत त्या आत्मसात करून स्वतःच्या पायावर उभे कसे राहता येईल याचा अनुभव एक दिवशीय असावा म्हणून सहल आयोजित करण्यात आली होती.

या सहलीमध्ये एकुण 42 विद्यार्थी विज्ञान विभागाचे सहभागी झाले होते. त्यांनी तेथील सर्व विभागांना भेटी देवून माहिती करून घेतली. आपण सुद्धा व्यावसाईक व संभाषण कौशल्य आत्मसात करून स्वतःच्या परिसरात विविध व्यवसाय चालू करून अनेक तरुणांना नोकऱ्या देवू असा आत्मविश्वास अनेक विद्यार्थींनी बोलून दाखवला. ज्यांच्या फार्मला भेट दिली असे उद्योजक मा. विठ्ठलराव चौधरी यांनी पूर्वइतिहास सांगून व्यवसायाबद्दल सविस्तर मार्गदर्शन केले. यप्रसंगी माजी नगराध्यक्ष निश्चोत तात्या चेडे, बाळासाहेब कवडे, प्रतापराव जाधव, प्रा. डॉ. क्षिरसागर, प्रा. डॉ. गुरमे प्रा. शाम डोके, प्रा. विलास गरड, प्रा. डॉ. क्षिरसागर, प्रा. डॉ. देसाई, प्रो. मुकुंद कोकी प्रा. डॉ. कोबळे, प्रा. डॉ. जाधव मॅडम, प्रा. डॉ. देसाई, प्रो. मुकुंद कोळी उपस्थित होते. यप्रसंगी विद्यार्थ्यांनी अनेक प्रश्न विचारून सर्व शंकेचे निरसण करून घेतले. प्रा. विश्वास चौधरी यांनी आभार मानून कार्यक्रमाची सांगता केली. प्राचार्य डॉ. अरुण गंभीरे यांनी सहलीसाठी शुभेच्छा दिल्या.

Project work

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University

University Campus, Chhatrapati Sambhajinagar-431004, Maharashtra(India), Reaccredited with "A" Grade   Recognized by UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC

https://bamua.digitaluniversity.ac/

Blank Mark List For

B.A - Regular-P-2013 - T.Y.B.A. - Sixth Semester For Apr/May-2024

College : Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya,Washi (64), Samata Nagar, Vashi, Vaashi, Dharashiv Pin: 413503

Paper Name: Political Science Project Based on(Paper-XII & Paper-XVI) (POL-15-13) | Project Work UA (Max Mark: 100 Min Mark: 40) | Count of Student: 4

Sr. No.	Seat Number	PRN	Student Name	Marks	Total
1	NBF608162	2019015200078173	BARATE VISHAL NAMDEV	72+16	88
2	NBF608172	2021015200040637	KAWADE LAXMI PANDURANG	74+16	90
3	NBF608182	2019015200078366	LAWATE UTTRESHWAR BHASKAR	70+16	86
4	NBF608183	2018015200927724	MAHAMUNI ROHIT SATISH	70+12	82

Seal

प्रभारी प्राचार्य
क.मा.ज.म.वाशी
उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रम
ता.वाशी जि.धाराशिव.

Signature of Examiner

Date 26/3/2024

Instruction
1. While entering the marks, please ensure a clear, legible hand-writing, without any scratches or over-writing.
2. In case of scratches, over-writing or corrections, please re-write the marks separately with your signature.
3. Use English number while entering the marks.
4. Usage of whitner is strictly prohibited.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ

उपस्थिती अहवाल : परीक्षा - मार्च-एप्रिल / ऑक्टो.-नोव्हें. २०

परीक्षा केंद्र : K·M·J·M Washi परीक्षेचे नांव Project work विद्याशाखा Art's

परीक्षा केंद्र क्रमांक : 64 विषय UA political science पदवी B·A·T·Y sem

सत्र : पहिले / दुसरे पेपर क्रमांक XII – XVI पदव्युत्तर —

दालन क्रमांक : 33 दालनातील परीक्षार्थींची संख्या : 04

सूचना : या प्रपत्रातील परीक्षार्थींचे बैठक क्रमांक पर्यवेक्षकाने अनुपस्थिती क्रमांकासह क्रमाने लिहावेत.

अ.क्र.	बैठक क्रमांक	उत्तर पत्रिका क्रमांक	परीक्षार्थींची स्वाक्षरी	अ.क्र.	बैठक क्रमांक	उत्तर पत्रिका क्रमांक	परीक्षार्थींची स्वाक्षरी
१	NBF 608162		[signature]	२१			
२	NBF 608172		[signature]	२२			
३	NBF 608182		[signature]	२३			
४	NBF 608183		[signature]	२४			
५				२५			
६				२६			
७				२७			
८				२८			
९				२९			
१०				३०			
११				३१			
१२				३२			
१३				३३			
१४				३४			
१५				३५			
१६				३६			
१७				३७			
१८				३८			
१९				३९			
२०				४०			

एकूण उपस्थित परीक्षार्थी - 04 एकूण अनुपस्थित परीक्षार्थी - 00

केंद्र प्रमुखाची सही सह केंद्र प्रमुखाची सही पर्यवेक्षकाची सही 26/3/20

सूचना :- १. प्रत्येक वर्ग आणि विद्याशाखेकरिता स्वतंत्र फॉर्म भरावा.
२. मळप्रत परीक्षा प्रारंभानंतर अर्ध्यातासाने केंद्र प्रमुखास द्यावी.

Download Blank Mark List for Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya,Washi - [Oct/Nov-2023] - M.A.(Political Science)(with Credits) - Regular-NEP-2023 - M.A.(Political Science) - First Year - M.A.(Political Science) First Year - First Semeste

List of Papers for M.A.(Political Science)(with Credits) - Regular-NEP-2023 - M.A.(Political Science) - First Year - M.A.(Political Science) First Year - First Semeste Having Internal Assessment CA

Sr. No.	Paper Code	Paper Name	Count of Students	Select Here
1	HAC145001T	Introduction to Political Theory	15	Generate Report
2	HAC145011T	Comparative Politics	15	Generate Report
3	HAC145021T	International Relations	15	Generate Report
4	HBC145071T	Politics and Public Policy	15	Generate Report
5	HRC145091T	Introduction to Research	15	Generate Report

<<Back To Course Selection

Copyright 2011. All Rights Reserved. Powered By (MKCL)
The website can be best viewed in 1024 * 768 resolution and required version of internet explorer is IE 7.0,Firefox 3.0 and above

Project Work 2023-24

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University

University Campus, Chhatrapati Sambhajinagar-431004, Maharashtra(India). Recognized by UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC Reaccredited with "A" Grade

https://bamua.digitaluniversity.ac/

Blank Mark List For

B.A - Regular-P-2013 - T.Y.B.A. - Sixth Semester For Apr/May-2024

College : Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya,Washi (64), Samata Nagar, Vashi, Vaashi, Dharashiv Pin: 413503

Paper Name: English Project Based on(Paper-XII & Paper-XVI) (ENG-15-13) | Project Work UA (Max Mark: 100 Min Mark: 40) | Count of Student: 1

Sr. No.	Seat Number	PRN	Student Name	Marks	Total
1	NBF608170	2021015200032843	HARAL UTKARSHA UTTAM	92	ninety-two

Dr. Mane S.C.
Head,
Seal Dept. of English,
K.M.J.M. Washi

Dr. Suewase G.H.
Dept of English
S.P. college Bhoom

Signature of Examiner

Date 21/03/2024

Principal
Karmaveer Mamasaheb Jagdale
Mahavidyalaya, Washi

K.M.J.M. Washi Ta. Washi Dist. Osmanabad

Instruction
1. While entering the marks, please ensure a clear, legible hand-writing, without any scratches or over-writing.
2. In case of scratches, over-writing or corrections, please re-write the marks seperately with your signature.
3. Use English number while entering the marks.
4. Usage of whitner is strictly prohibited.

Report Generated By: Karmaveer Mamasaheb Jagdale Mahavidyalaya Washi as on Wednesday, March 20, 2024 10:21:27 AM